

פסח – הצמח צדק – חלק ב'

אתמול ראינו שהצמח צדק קובע כי המצה פועלת באופן סגולי על נפשו של היהודי להשריש בתוכה את האמונה, אולם לפני שיסביר את דבריו מברר הצמח צדק בירור בסיסי וחשוב מאין כמוהו – מהי אמונה:

"ולהבין הענין יש להקדים תחלה פירוש וענין האמונה מה היא, שאין הכוונה על ענין שהקב"ה מחיה כל העולמות בלבד (כלומר, שאם רואים עולם מסודר ופעיל יש מן הסתם מתכנן ומפעיל) כי זה לא יתכן לקרות אמונה, כי עיני בשר גם כן ישיגו זאת. ואף על פי שאין רואים בגשמיות ממש, הרי זה כאילו רואה בעיני בשר. וכמו שאין צריך לאמונה על חיות הנפש שבגוף, מאחר שרואה בשרו ודמו חיים, שהם מצד עצמם כמו דומם ממש, הרי זה כאילו רואה בעין ממש חיות הרוחני המתלבש בבשרו להחיותו, אף על פי שלא ראה מהות הנפש ותמונתה. וכך כתיב "ומבשרי אהזה אלוה" שכמו שרואה חיות הנפש על ידי חיות בשרו שהוא גוף קטן, כך יראה חיות ה' המחיה את העולם שהוא גוף גדול מהארץ לרקיע, מהלך ת"ק שנה ועובי הרקיע ובין רקיע כו', שהם מצד עצמיות גופם כמו דומם, והם חיים, ויש בכל אחד ואחד חיות כח הצומח בארץ וכח התנועה בגלגלים. והיינו על ידי שהקב"ה ממלא כל העולם ומשפיע הכחות בהם, ולזה אין צריך אמונה כלל וגם חסידי אומות העולם וחכמיהם משיגים זה"

זאת אומרת שענין האמונה אינו בדבר שאפשר להשיג, והרעיון שמוכרח שיש מי שמהווה את העולם זה נתון לדין פילוסופי ולא לכוח הנפשי-רוחני של "אמונה".

"והאמונה שנתייחדה לישראל כדכתיב "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כלומר ולזאת תאמין בשלימות מציאותו.

וכמו שכתבו הרמב"ם והרמב"ן ז"ל, שהיא מצוה באמונה בספר המצות במצוות עשה סימן א' ובמצוות לא תעשה שמנה רמב"ן סימן א' ובספר המדע פרק א' מהלכות יסודי התורה, היא להאמין שמציאותו יתברך הוא רם ונשגב למעלה מעלה, מבחינה זו שאנו רואים שמחיה את העולם בבחינת כח הפועל שבנפעל, כי בחינה זו הוא רק מבחינת דבר ה' ורוח פיו יתברך ונקרא ממלא כל עלמין. ולמשל באדם הדבור בטל לגבי המחשבה והמחשבה לגבי השכל והשכל לגבי עצמיות הנפש

זאת אומרת שכל מה שהשם מחיה את העולם זה על ידי דיבור, כמו שרואים בספר בראשית שהעולם נברא על ידי מאמרות שהוא אמר. אין הכוונה כאן לקול פיזי כמובן, אלא שהאמירה של התורה שהעולם נברא על ידי דיבור זה משל להמחיש את גודל הריחוק שבין המהות האלוקית לבין הבריאה. כפי שבאדם יש ריחוק עצום בין דיבור אחד שלו לגבי כלל מחשבותיו, ועוד יותר לגבי כוח המחשבה בכלל, ועל אחת כמה וכמה לגבי מהות נפשו. כמו כן ויותר מכך לאין ערוך מתנשא הקדוש ברוך מן העולם ולכך נקרא הבריאה "דיבור" או "אמירה" של הקב"ה

מחר נבין יותר לעומק את היחס בין המהות האלוקית לעולם וממילא את הביטול של העולם כלפי האלוקות, ואיך כל זה קשור למצה.